

γαγε στα Γιάννα τή Τουρκική γλώσσα, σ' αν αυτό νά μ' ήταν σ' ό χέρι τ' ης Τουρκικής κυβερνήσεως και σ' αν νά μ' ή διδάσκει τή Τουρκική γλώσσα σ' ό καμάρ' όλων τών Έλλήνων σ' τή μεγάλη τού Γένους σχολή σ' τήν Πύλη, και σ' αν νά μ' ήταν σ' σπουδαία ώρα σ' τούς Έλληνες αν σπούδαζαν και αν ήξεραν τή Τουρκική Άλλες ανεκλήσαν πώς έπειδή, ό μεταφραστής είχε πικρυνή μ' Ρούσσοι θά π' πώς πληρώθηκε μ' Ρούσσοι ρούβλια, άπαράλλαχτα όπως είπαν και γι' τή μετάρρασι τού Εύαγγελίου και ή συκοφαντία διαδόθηκε. Άλλες ένόμισαν γι' άκτηγούρα τού μεταφραστή πώς μεταφράζοντας τήν ιστορίαμουτ' ης Βυζαντινής λογοτεχνίας, μετάρρασε και τ' ό μέρος εκείνο πούταν παρμένο από τή Βυζαντινή ιστορία τού Gelzer και πούλεγε πώς ή Κωνσταντινούπολι μιά μέρα θά παρή από τούς Ρούσσους. Μά και έναντίό μου έρχτηκαν οι συκοφάντες και είπαν πώς ή σ' τάσι μου σ' ό ζήτημα είναι άγορασμένη μ' ρούβλια. Μά μ' φαίνεται πώς αν έχη ή Ρωσία τόσα άθρονα ρούβλια θάπρεπε νά τ' άδωσ' περισσότερο σ' τούς σκληροπράχηνους υπερασπιστές τ' ης μούμιας καθρέψουσας, γιατί αυτοί είναι πού έμποδίζουν τήν πνευματική και πολιτική τού λαού άναπτυξη, και γι' αυτό ό κ. Καρκαδίτσας λείει σ' ό αναμορφωτικό ζύζυλο (reformblatt) «Νουμάς» ότ' γι' τήν άληθινή καταγωγή τών σημερινών Έλλήνων από τούς άρχαίους μιλάει ή όμοιότητα τών έλαττωμάτων και καθώς τότε παλαιά τόν αντίπαλον έξολόθρευν μ' τ' ό φοβερό : Μηδίζει ή φιλιππίζει, έτσι και τώρα άντιλαλεί ή κατηγόρια : Ρωσδίζει.

* *

Νά και ό έπίλογος τού άρθρου πού πρέπει έχ' μονάχα νά τόν διαβάσουν μ' και νά τόν κρίσανθ' όλ' οι Ρωμιοί :

...«Ότ' είναι μεγάλη διαφορά γνώμων μεταξύ τών φίλων τ' ης άναμορφώσεως γι' τ' ό πώς θά γίνη αυτή, τούτο δέ μπορεί νά μ' άνησυχεί. Είναι πολλοί δρόμοι σ' αυτή. Κι' αν τώρα τ' ά μέρη τών άναμορφωτών περπατάνε ξεχωριστά, θά πλησιάζουν όλοένα και θά συμφωνήσουν μιά φορά νά πετάξουν τήν γλώσσα πούνα σ' μούμια και τόν ψεύτικο κλασικισμό. Ίσως ή νίκη νά παρηβ' όλωδιόλου άγία και έπαρτήρησα όπως έγινε και σ' τή ζωγραφική τ' ης τελευταίας έκκατονταετηρίδας. Μ' όλες τ' ης διαμαρτυρήσεις τών άχρωματιστών ρωμικτικών και κλασσικιστών εκυρίεψαν τ' ά διάφορα είδη τού Νατουραλισμού.

Μερικά δυνατά πρόσωπα και έξουσίες μιλάνε κατά τ' ης νέας διεύθυνσεως, άλλ' μ' όλα ταύτα ό άγωνας έκρίθηκε γι' τούς νεωτεριστάς. Άνάλογο θά γίνη και σ' τή νεοελληνική. Οι κλασσικιστάι θά συμαζευτούν σ' τή γωνιά τ' ης ειδικής φιλολογίας, άλλοι θά κάμουν ό λίγο λίγο παρεχώρησε σ' τή ζωή νέα τάλαντα θά γίνουν έλεύθερα από τ' ό δεσποτισμό τού σχολείου πού έκανε πρωτότερα όλα νά κουτσαίνουν και έτσι ό χρωματισμός τ' ης γραφομένης θά γίνη πολύ όμοιος μ' τόν τ' ης φυσικής όμιλίας. Τ' ό θεμέλιο πρωτότυπος νεοελληνικής φιλολογίας θά ιδουθή.

Όσο λυπηρό και αν είναι τ' ό κυνήγι πού έπαθ' ό Αίσχύλος μ' τήν νεοελληνική πορεία και όσ' άπογορευτική γι' τόν μεταφραστή είναι ή άγνωμοσύνη μ' τήν όποιαν άναμείβεται ή δουλειά του, δέν πρέπει οι άναμορφωτάι νά ξεπασθ' από αυτή τή νεώτατη έκπληξη. Χωρίς κίνησι δέν γίνεται ζωή και χωρίς άγωνα καμμία πρόοδος. Τ' ό κόμμα τών άναστηλωτών θά κάμ' άκόμα πολλούς άγώνες, ίσως και μεγαλύτερους. Είθε νά γινεταί ό καυχ' σ' τ' ό μέλλον μ' περισσότερη σωφροσύνη και νά χύνεται γι' τή γλώσσα μόνον μέλι και όχι αίμα. Σ' τόν έξεταστή τού μέλλοντος οι ταραχές γι' τόν Αίσχύλο και γι' τ' ό Εύαγγέλιο θά φανούν μόνον ως έπεισόδια συντελεστικά σ' τή δυνατή πνευματική κίνησι πού φανερώνει τήν έλευθέρωσι από νεκρή γραμματική και τήν όρμη σ' γραμματικό τύπο άληθινά ζωντανό και έξιο νά φτιάξη φιλολογία. Κάθε ειλικρινής φίλος τ' ης Έλλάδας πρέπει νά παρκαλιέται νά βρ' σ' αυτή ή κίνησι όλο και περισσότερους όπαδούς και ό σκοπός τ' ης νά νομίζεται τ' ό πλείο μεγάλο πρόβλημα τού πολιτισμού πού είναι έπιφορτισμένη ή γενναία τών σημερινών Έλλήνων νά λύσ' . Μ' τήν εύτυχη λύσι του συνδέεται και τ' ό καλό ή τ' ό κακό τού Έλληνισμού γι' πάντα. Καλή φώτισι».

ΣΕ ΜΑΝΤΟΛΙΝΟΥ

Όχου, κι' ός είταν νά γενώ
χορδή τού ταμπουρά σου,
πού σ' ά βαρ' νά σ' τ' ά φιλω
τ' ά πέντε δάχτυλά σου !

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ κ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟ

Φίλτατε Ταγκόπουλε,

Είδα τήν άπάντησή σου σ' όν κ. Γρ. Ξενόπουλο γι' τ' όσα έγραψ' σ' τήν έφημερίδα «Αθήνη» μ' ποιά μέσα βγαίνει ό «Νουμάς». Τήν είδα και, νά σου είπω τήν άλήθεια, λυπήθηκα, πού κάθησες και έδωσες προσοχή σ' τέτοιες άνόητες, ως πούμε, συκοφαντίες. Κι' αν ήταν ή συκοφαντία αυτή γι' τ' ό «Νουμάς» και ή ψευτολογία μιά, σπολλάτη ν' άπαντήσει κανένας, μ' καθ' ός είδαν όλος ό κόσμος σ' ό ειλικρινέστατο εκείνο άθρονα τ' ά ψέμματα γι' τήν έφημερίδα σου π' ησαν και έδωσαν, άρχίζοντας από τ' ό άτομό σου και τελειώνοντας σ' όλλαγμα τού ρητού, πού είχες κάτου από τόν τίτλο τ' ης. «Όλ' αυτά δέ σου δίνουν άφορμή νά σκεφτείς, ότ' κάποι' αίτία π' ό βαθιά είχεν ό κ. Ξενόπουλος νά γράψ' τ' ό τόσα ψέμματα ; Και δέ μπορούμε τάχατες νά βρούμε πώς ή αίτία αυτή είναι ή ζούλια και ό φόβος, πού γεννάει ή ζωή τού «Νουμάς» ; Είναι βλέπεις τόσο στενός ό κύκλος μας, πού εύκολα μαθεύεται τ' ό τι λείει κανένας γι' τ' όνα και τ' άλλο—σχετικά πάντα μ' τή δουλειά του—και πώς τ' ό βλέπει τούτο ή εκείνο. Τ' ό ξέρουμε δέ και τ' όκούμε ταχτικά, πώς ό «Νουμάς» έχει μπει σ' ό μάτι πολλών και τ' ό έργο του τούς ξυνοφάνεται, γιατί πάει νά πραγματοποιήσει έχ' μονάχα μ' λόγια άλλ' και μ' έργα—και περισσότερο μ' έργα—κάποι' ιδέα πού γι' αυτήν άγωνίζεται. Και ξέρουμε άκόμη—τούλάχιστο από τ' ά γραφομένα τους—ότ' είναι όλοι τους άρκετά έγωιστές—κι' ένας από αυτούς και ό κ. Ξενόπουλος, ίσως π' ό πολύ—και φυσικά δέ μπορούν νά χωνέψουν ότ' τούς μπάνει μπροστά και ότ' δέ μιλάει πάντα γι' αυτούς, και πώς τούς πειράζει ή άλήθεια τ' ά νεύρα τόσο, πού μονάχα ποταπές συκοφαντίες βρίσκουν νά τήν πολεμήσουν. Γιατί, αν ήθελεν ό κ. Ξενόπουλος νά είπει μ' ειλικρίνεια τή γνώμη του γι' τήν έξακολούθησι τού «Νουμάς» και τήν άγάπη τού κοινού σ' τή δημοτική γλώσσα, δέ ήθελεν τ' ό ποταπό έπιχείρημα τών λεφτών. Άκολούθησε και αυτός τήν ίδια γραμμή μ' όσους έφεραν σ' τή μέση τ' ά Ρούσσοι' ρούβλια και άμα είδε, πώς γελάει π' ό κό-

τους πόνος γι' αττικό ή κούραση γίνηκε. Μά όταν πάλε ξημέρωσε, πάλε έπασχαν τ' ά ίδια. Χάιρονταν πού ξαναβιόπονταν, λυπούνταν νά χωριστούν, πού νούσαν θεληματικά δέν ήξεραν τί θέλουν. Τούτο μονάχα ήξεραν, ότ' τόν έναν τόν άράνισε τ' ό φίλι, τήν άλλη τ' ό λουτρό.

ΙΑ. Μά τούς άναφτε περισσότερο και ή έποχή πού βρίσκονταν. Άνοιξης ήταν π' ά τέλος, και καλοκαιριού άρχη και όλα σ' όν καιρό τους. Τ' ά δέντρα ήταν γεμάτα καρπούς, οι κάμποι σπαρτά, νόστιμο ήταν τών τζιτζικιών τ' ό λάλημα, γλυκά και τών πωρικων ή μυρωδιά, εύχάριστο και τών κοπαδιών τ' ό βέλασμα. Θάλεγε κανένας πώς και τ' ά ποτάμια τραγουδούσαν, καθ' ός σιγότρεχαν, πώς και οι άνεμοι έπαιζαν φλογίρες, φουστώντας άνάμεσα σ' ά πεύκα, πώς και τ' ά μ' ήλα έρωτεμένα έπεφταν χάρου, πώς και ό ήλιος, άγαπώντας τήν όμορφιά, όλους τούς ξηγύμνονε. Κι' ό Δάφνης λοιπόν, άνάφτοντας από όλ' αυτά, σ' ά ποτάμια έμπαινε και π' ότε λούζονταν, π' ότε σ' ά φ' άρι στρηνογύριζαν σ' ό νερό κυνηγούσε και πολλές φορές έπινε γι' νά σ' όσει τ' ά φωτιά πούχε μέσα του. Κ' ή Χλόη, άμα άρμεγε τ' ά π' όβρατα και τ' ά περισσότερα γι' όδια, πολλήν ώρα βασανίζονταν νά π' όξει τ' ό γάλα, γιατί οι μ' όγες φοβερ' τήν πειράζαν και τ' ά δάγκωναν, αν και τίς έδωχ' . Κ' ύστερ'

από αυτό, άφ' ό έν' έψιπ' τ' ό πρόσωπο, στεφανόνονταν μ' πεύκου κλαριά, και τ' ό λαφοτόμαρο ζώνονταν, κι' άφ' ό γέμιζε τ' ό καρδί' κρασί και γάλα, έπινε μαζί μ' τ' ό Δάφνη. Κι' όταν ήλθε τ' ό μ' όσημέρι τ' ά μάτια τους άποσπασθήθηκαν, γιατί εκείνη βλέποντας γυμνό τ' ό Δάφνη, έννοιωθεν όλανθισμένη τήν όμορφιά του και έλυσε, πού δέν μπορούσεν ούτε ψεγάδι νά τ' ό βρ' και ό Δάφνης, όταν τήν είδε μ' τ' ό λαφοτόμαρο και μ' τ' ό πεύκινο στεφάνι νά τ' ό δίνει τ' ό καρδί' , θάρρυνε, πώς μ' ά από τίς νύμφες, πού ήταν σ' ό σ' ό ήλιο, βλέπει και τότε άρπάζοντας τ' ό πεύκο από τ' ό κεφάλι τ' ης στεφανόνονταν ό ίδιος, άφ' ό πρώτα φιλούσε τ' ό στεφάνι και εκείνη φορούσε τ' ό φόρεμα α' τουνο, όταν λούζονταν όλόγυμνος, άφ' ό πρώτα και αυτή τ' ό φιλούσε. Και κάποτε και μ' ήλα χτυπιούνταν άνάμεταξύ τους, και τ' ό κεφάλι ό έν' τ' ό άλλου σ' όλ' ισαν, άφ' ό χώρισαν τ' ά μαλλιά τους, κι' εκείνη παρόμοιαζε τ' ά μαλλιά του, γιατί ήταν μαύρα, μ' ό σμέρτα, κι' αυτός τ' ό πρόσωπό τ' ης μ' ήλο, γιατί ήταν λευκό και όδ' νο. Τ' ά μάθαινε και νά παίζει τ' ό σουραύλι και όταν έκείνη άρχιζε νά φυσάει, άρπάζοντας α' ός τ' ό σουραύλι περνούσε γλήγορα τ' ά χείλια του ά' άνου από τ' ά καλάρια και φαίνονταν πώς τ' ά διόρθευε όταν λάθ' , μ' μ' τ' ό τρόπο σ' ά σουραύλι φιλούσε τ' ά Χλόη.

ΙΒ' Κ' έν' έπαίξε τ' ό σουραύλι μ' ός σ' ό μεσημέρι και τ' ά κοπάδια σ' άλ' ιζαν, χωρίς νά τ' ό νοιώσει άποκαιμήθηκε ή Χλόη. Όταν τ' ό είδε αυτό ό Δάφνης, άφ' όντας καταγής τ' ό σουραύλι, τήν έβλεπεν από π' άνου ως κάτου άχόρταγα, γιατί δέν ντρίπονταν τότες καθόλου, και συνάμα μονάχος του σιγομιλούσε :

—Ίπ' ό κοιμούνται τ' ά μάτια τ' ης, πώς μοσκοβολάει τ' ό στόμα τ' ης ! ούτε τ' ά μ' ήλα έτσι, ούτε τ' ά θυμάρι. Μά νά τ' ά φιλήσω δέν τολμώ, δαγκώνει τ' ό φίλι τήν καρδιά και σ' αν τ' ό ν' ό μελι μ' ό κάνει νά τρέλλαινομαι, φοβ' άμαι μήπως αν τήν φιλήσω τήν ξυπνήσω. Ό τ' ά φωνακλάδικα τζιτζικία, δέ θά τήν άφίσουν νά κοιμηθεί, γιατί λαλούν δυνατά, μ' και οι τ' ά γ' όι μαλόνοντας χτυπούν τ' ά κ' όρατά τους. Ό τ' ός λ' όκους, τ' ός π' ό φοβιτάρηδες και από τίς άλεπούδες, πού δέν τούς άρπαζαν.

Κ' έκει πούλεγεν αυτά, τζιτζικίας φεύγοντας χιλιδόνι πούθελε νά τόν πιάσει, έπεσε μ' ός σ' όν κύρφο τ' ης Χλόης. Και τ' ό χιλιδόνι, πετώντας κατόπι του, δέν μ' όρεσε νά τόν πιάσει, μ' μ' τίς φτερούγες του, γιατί είχε φτάσει κοντά κυνηγώντας τον, άγγιζε τ' ά μάγουλά τ' ης. Κ' ή Χλόη, μ' όν ξέροντας τ' ό τι έγίνη, άφ' ό φώναζε δυνατά, πετάχτηκε από τόν ύπνο. Μά όταν είδε και τ' ό χιλιδόνι νά πετάει άκόμη σ' ά τ' ης και τ' ό Δάφνη νά γελάει γι' ό φόβο τ' ης, έπαψε νά φοβάται,

σμος με την τέτοια κατηγορία, έριξεν άλλου τό ματί του. Μ' ας είναι αυτό πάλι. Έχουμε άλλα πιο σοβαρά να ζετάσουμε.

Είδες; όταν γράφει κανένας κάτι ψεύτικο παίρνει δρόμο και δε μπορεί να σταματήσει. Το ίδιο έπαθε κι' ο κ. Ξενόπουλος. Λέει: «Το πρόγραμμα του «Νουμά» είναι σαφές και ώρισμένον. Γράφεις το αυτός με φί; είσαι έξοχος; το γράφεις με υ; είσαι τενεκές». Είδες εκεί, φίλε μου, ειλικρίνεια; Κ' έσύ λ' έγω κι' όσοι διαβάζουν το «Νουμά» βλέπουν πολύ καλά πόσο αλήθεια λέει ο κ. Ξενόπουλος. Γιατί, με το γλωσσικό ζήτημα, έξόν από τόν Ψυχάρη, τόν Παλλη, το Φιλήντα κι' έσως και κανέναν άλλον ακόμη, όλοι όσοι γράφουν στην έφημερίδα σου δε μεταχειρίζονται το τρομερό και φοβερό αυτό φί, χωρίς βέβαια γι' αυτό νάναι και τενεκέδες. Και έπειδή ο λόγος για τενεκέδες, μπορεί ο κ. Ξενόπουλος να διαβάσει άλλη μια φορά το άρθρο του φίλου του κ. Νορβάντα, που δημοσίευσε κάποτε στο «Νουμά» για τις διάφορες τιάρες, για να ιδεί ποιά τενεκεδένια τιάρη φορεί αυτός. Και να σου είπω την ιδέα μου για το φί, μου φαίνεται πως μονάχα από άτολμία κι' από κάποιο μούχρωμα γραμματικό, που μάς μένει ακόμη στο νού, δε γράφουμε κι' όλοι το Ρωσοσπλερωμένο φί. Και γράφει ακόμη ο κ. Ξενόπουλος: «Τέχνη θά πη γραμματική, — δογματίζει κάπου και ο κ. Ψυχάρης». Αν διαβάζε το άρθρο του Ψυχάρη «Τέχνη και Καλосύνη» δε θαλεγε κι' αυτή την ψευτιά με τόση μπισικιά και μπορεί να πει κανένας θά μάθαινε τί θά πει τέχνη αλήθινή.

Μ' ας έρθουμε τώρα και στα πιο άστειλα. Γράφει ο κ. Ξενόπουλος: «Είς τας στήλας του (του Νουμά δηλ.) εύρίσκουν άστυον οι «καταδικωόμενοι» ποιηται και λογογράφοι, οι έξώριστοι από άλλα περιοδικά». Μά δε γελάς, φίλε μου, με τις τέτοιες άνοησίες, παρὰ κάθεται και τις παίρνεις στα σοβαρά με όλη την άνειλικρίνεια πόχουν μέσα τους; Έξώριστοι από άλλα περιοδικά! ποιός; ο Ψυχάρης, ο Παλλής, ο Έφταλιώτης, ο Παλκμάς, ο Κονεμένος, ο Βλαχογιάννης, ο Καραβίτσας, ο Ραμάς, ο Μαλακάσης, ο Περγιλιτής κι' όλοι οι άλλοι γνώριμοι στον κόσμο λόγιοι, που γράφουν στο «Νουμά». Κι' αν είπεις για τους άλλους συνεργάτες σου τους μέους, έγω δεν ξέρω κανένα που να πήγε σ' άλλο περιοδικό να του δημοσιέψουν κάτι και τόν ξόρισαν. Ξέρω μονάχα δυο-τρεις, που άλλα περιοδικά τους παρακαλούν να δώσουν και σ' αυτός τίποτες από τα γραφόμενά τους. Και ξέρω ακόμη, ότι στο «Νουμά» γράφουν όσοι αγωνίζονται

για μια ιδέα και νοιώθουν το γιατί αγωνίζονται και τυχόν καμιά νάναι τόσο έδελφωμένοι στον άγωνά. Έστερ' απ' αυτό δε μπορείς τάχατες κι' έσύ να είπεις, ότι σταλλα περιοδικά γράφουν όσοι είναι έξώριστοι από το «Νουμά»; Τους καυμένους τους έξώριστους! για να μη ζητήσουν την προστασία του κ. Ξενόπουλου να τί τρεβάν. δε θά τους θαυμάσει πιά, όπως θαυμάζει την «Κριτική» και δε θά τους προστατέψει από τους Ίουδαίους, το κοινό δηλαδή, που μια φορά κι' αυτός περιφρονούσε, μά τώρα όχι μονάχα το καλοπιάνει, παρὰ κι' όλα τα γραφόμενά του γι' αυτό τα γράφει, γιατί άλλως δεν ξηγιούνται εκείνες οι διάφορες σύστασες των έργων του, που κάνει στους μικρούς αναγνώστες της «Διάπλασης των Παίδων» για να τα διαβάζουν οι γονέοι τους και τα μεγαλύτερά τους άδέρφια.

Νομίζω, πως τώρα μπορείς να βρεις, που είναι ο κόμπος του άρθρου αυτού του κ. Ξενόπουλου για το «Νουμά». Λέει: «Αν ο «Νουμάς» άφινε κατά μέρος τα σκάνδαλα και τας βιαϊκές προσωπικές έπιθέσεις κτλ.». Τα σκάνταλα! Οι προσωπικές έπιθέσεις; ή ειλικρίνεια, που δείχνει ή έφημερίδα σου, το έλευτερο πνέμμα, ή αλήθινή εικόνα για το έργο του καθενός. Βέβαια τέτοια πράματα χτυπούν άσκημα στα μάτια και σ' αυτά εκείνων, που ως τα τώρα δεν μάς είχαν συνηθίσει σ' αυτά, και φυσικά την ειλικρίνεια θά την πάρουν για σκάνταλο κι' έπιθεση και την αλήθεια για έχρητα.

Απολογήθηκες, ότι δεν έβρισες τους μαλλιαρούς. μά κι' αν τους έβριζες, τί; Δε θά ήσουναι πιά άξέπαινος, ότι είδες που είναι ή αλήθεια κι' έτρεξες προς αυτή; Κ' είναι πιο άξέπαινος ο κ. Ξενόπουλος που άλλοτες ήθελε ν' ανακατεύεται κι' αυτός με τους μαλλιαρούς και σήμερα τους βρίζει για το φόβο των Ίουδαίων; Μ' αυτός μπορεί νάναι συχωρεμένος γιατί τ'όχει σύστημα νάλλάσει κάθε τόσο φιλολογική μορφή, ως που να μην ξέρει κανένας πως να τον χαράχτηρίσει — φιλολογικά έννοείται. — Αρχισε από την καθαρεύουσα, άκολούθησε τον τονισμό του Σκυλίτση, έγινε δημοτικιστής, μαλλιαρός, κουρεύτηκε ύστερα και ξαναγύρισε στην καθαρεύουσα, πιάστηκε από τουτό το είδος της τέχνης, ύστερ' από κείνο, παραύστερα από άλλο και στα τελευταία κατάντησε κι' αυτός να μην ξέρει τί ν' άκολουθήσει. Κ' ένας τέτοιος φιλόλογος βέβαια δε μπορεί να χωνέψει τη μεθοδική δουλειά, ούτε να ιδεί την αλήθειαν όπου κι' αν βρίσκεται.

Ξελογιάζοντάς τα τάσσει. Λυπάται ή κόρη για τη ζήμια του κοπαδιού και που νικήθηκε στο τραγούδι και παρακαλάει τους θεούς να γίνει πουλί, προτού φτάσει σπίτι της. Άκούν οι θεοί τα παρακάλια της και την κάνουν τέτοιο πουλί, όρεινό σαν την παρθένα, γλυκόλαλο σαν εκείνη. Κ' ακόμη και τώρα τραγουδώντας λείπει τη σφοδρά της, ότι ανάζητάει τα ξεπλενεμένα βόδια.

ΙΔ' Τέτοιες χαρές το κολοκαίρι τους έδινε. Και μες στην καρδιά του χινόπωρου και στο σταφυλιού το γούρμασμα κουρσάροι από την Τύρο με τρεχαντήρι Καρικό, έσως για να μην φαίνονται βάρβαροι, έπιασαν εκεί. Κι' όταν βγήκαν στη στεριά με μαχαίρες και μισοθωράκια, διαγούμισαν όλα όσα βρήκαν μπροστάτους: κροσί μοσκάτο, σάρι μπόλικο, κερήβρες κι' άρπαξαν και μερικά βόδια από το κοπάδι του Δάφωνα. Πιάνουν και το Δάφνη, που τριγυρνούσε κοντά στη θάλασσα, γιατί ή Χλόη σαν κόρη έβγανε στη βοσκή τα πρόβατα του Άδύαντα άργότερα, από το φόβο των άγριων βοσκών. Όταν είδαν παλληκάρι μεγάλο κι' ώμορφο, καλύτερο από καθέτι που θάρπαζαν από τα χτήματα, μην προσέχοντας πιά ούτε στα γίδια ούτε σ' άλλα χτήματα, τόν έφερναν στο τρεχαντήρι κλαίγοντας και μ' έν ξέροντας τί να κάνει και δυνατά τη Χλόη φωνάζοντας. Και οι κουρσάροι, άφου στη στιγμή έλυσαν το παλαμάρι και πήραν τα κουπιά στα χέρια, άνοιγόνταν στο πέλαγος. Τότες κι' ή Χλόη οδηγούσε

Την αλήθεια αυτή δεν ήθελε να την ιδεί ούτε σ' όρμητό, που είχες κάτω από τον τίτλο της έφημερίδας σου: «Ύπερ των έργων, κατά των λόγων» και γι' αυτό τάλλαξε και τόκανε: «κατά των έργων, ύπερ των λόγων». Μά δε μου λές, αλήθεια; δεν κάνεις ένα πρᾶμα για να τόν εύχαριστήσεις και να μην ξαναζαλιστείς από δαύτον; Είδα ότι έβγαλες το ρητό: λοιπόν στη θέση του δε βάνεις τούτο: «Θαυμασμός στον Ξενόπουλο!» Μου φαίνεται, πως έτσι ικανοποιούνται όλα κι' άναγνωρίζεται από το «Νουμά» κι' ή άξία του άθρωπου που να μη βρίσκει πιά την αλήθεια, «προσωπική έπιθεση».

Αυτά νόμισα, πως πρέπει να σου τα είπω, για να μη χολοσκάνεις με τέτοια πράματα. Τράβα, φίλε μου, το δρόμο σου, όπως τίν άρχισες κι' άσε τόν καθένα να μωρολογάει ότι θέλει. Μια παροιμία του λαού λέει: «ή αλήθεια άργεί να φανεί μά δεν κρύβεται». Η αλήθεια αυτή που για χάρη της άγωνίζεται ο «Νουμάς», θά φανερωθεί μια μέρα και θαρρώ πολύ γλήγωρα.

Αθήνα 3 του Γενάρη 1904.

Δικός σου

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ.

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ

8

ΔΕ ΖΩ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΣΟΥ

Δε ζώ με την αγάπη σου, με τα φιλά σου,
Αί μήτε με την ψεύτρα την έλπίδα.
Κι' όμως ακόμα βρίσκουμαι στην άγκαλιά σου,
Την άγκαλιά του όνειρου που είδα.

Μέσα σ' εύχτες άξημέρωτες πλανιούμουν,
Κι' άνάλαμψες όμπρός μου σάν αύγούλα.
Αχ, τέτοια αύγή σ' όν ξύπνο μου δεν τή θυμούμουν,
Μήτε σ' όύδα της τέτοια όμοσούλα.

Μου πήρες την αγάπη σου και τα φιλά σου,
Μου πήρες και την ψεύτρα την έλπίδα,
Μά δε μου παίρνεις τή χαρά της όμορφιάς σου,
Της όμορφιάς του όνειρου που είδα.

Α. Ε.

κι' έτριβε τα μάτια της, πούθελαν ακόμη να κοιμηθούν. Κ' ο τζιτζίκας μες στον κόρφο της άρχισε να τραγουδάει παρόμοιος με έκέτη, που έφχαριστούσε για το γλυτωμό του. Πάλε λοιπόν ή Χλόη φώναζε δυνατά κι' ο Δάφνης γέλασε. Και βρίσκοντας πρόφαση έγραψε τα χέρια του στα στήθια της και βγάινε τόν καλό τζιτζίκ, που δε σώπαινε ούτε μες στο χέρι του. Η Δάφνη χιρίζουνταν, σαν τόν είδε, κι' άφου τόν πήρε τόν φίλησε και τόν έβγαλε πάλι μες στον κόρφο της όλο τραγουδώντας.

II' Τους διασκεδάσε ύστερα μια φάσσα βουκολική, που από το δάσο λάλησε. Κ' έπειδή ή Χλόη ρωτούσε να μάθει τί λέει, της διγίεται ο Δάφνης όσα είχεν άκούσει σάν παραμύθι.

—Ήταν, αγάπη μου, μια κόρη σαν κι' εμένα, έτσι όμορφη και σ' τέτοια ήλικία, κι' έβασκε βόδια πολλά: τραγουδούσε κι' όμορφα και τα βόδια της έφχαριστιούνταν με το τραγούδι και γι' αυτό έβασκε χωρίς άγκλίτσας χτύπημα, χωρίς βουκέντρας κέντημα, μόνο καθισμένη κάτω από πεύκο και φορώντας στεφάνι πεύκινο, τραγουδούσε τόν Πάνα και το πεύκο. Και τα βόδια με τη φωνή έμεναν σιμά της. Ένα άγόρι βόσκοντας εκεί κοντά βόδια, όμορφο κι' αυτό και τραγουδιστής σαν τήν κόρη, άφου παραβγήκε στο τραγούδι, σαν άντρας πιο δυνατή και σαν άγόρι γλυκιά φωνήν έδειξε. Κι' από τα βόδια της όχτώ τα καλικά στο δικό του κοπάδι

το κοπάδι, κινούργιο σουραύλι φέρνοντας δώρο στο Δάφνη. Μά όταν είδε τα γίδια τραμαγμένα κι' άκουσε το Δάφνη να τή φωνάζει πάντα πιο δυνατά, παρατάει τα πρόβατα, πετάει το σουραύλι και φτάνει τρέχοντας στο Δάφωνα για να του ζητήσει βοήθεια. Κ' εκείνος κείτονταν με βαθιές πληγές κομματιασμένος από τους κουρσάρους και ψυχομαχώντας, γιατί έτρεχεν αίμα πολύ. Όταν είδε τη Χλόη και πήρε λίγη ζωή από τήν προτητερινή του αγάπη, έιπε:

—Έγω, Χλόη, σ' λίγο πεθαίνω, γιατί οι κακούργοι λησταδες, ένψ προστάτευα τα βόδια μου, με κακοματίασαν σ' όβόδι. Μά έσύ και το Δάφνη σου σώσε, κι' εμένα γδίκησου, κι' εκείνους άφάνισέ τους. Συνήθισα τα βόδια ν' άκολουθάν το σκοπό του σουραυλιού και να τρέχουν στο λάλημά του κι' αν βόσκουν μακριά μου. Νά, πάρε το σουραύλι έτούτο, παίξε το σκοπό εκείνο, που κάποτε είχα μάθει του Δάφνη κι' ο Δάφνης εμένα και για τα κατοπινά θά φροντίσουν το σουραύλι και τα βόδια εκεί πέρα. Σου χαρίζω και το σουραύλι τούτο, που με δαύτο παραδχαίνοντας στο τραγούδι πολλούς γελαδάρηδες και γιδάρηδες νίκησα. Κ' έσύ για πλερωμή μου κι' ένψ ακόμη ζώ φίλησέ με και πεθαμένο κλάψε με. Κι' αν ιδείς άλλον να βόσκει τα βόδια, θυμήσου με.

(Ακολουθεί)